

Bezuinigen op natuur: en wat nu?

— Redactie Vakblad Natuur Bos Landschap

> ONZE REGERING, GEVORMD door een minderheid van kiezers, gesteund door een andere minderheid, samen een nipte meerderheid vormend, voert een sterke bezuinigingspolitiek. Of dat nu wel zo verstandig is kan bediscussieerd worden, maar het moet gezegd dat de budgetten op veel plaatsen in de samenleving draconisch worden verkleind. Pensioenen worden verkort, collectieve uitgaven voor zorg worden beperkt, cultuur wordt duur, het leger wordt verkleind, de belastingdienst gehalveerd, en natuur wordt overgelaten aan de markt. In de ontwikkelingssamenwerking wordt natuur vergeten. Daarentegen worden snelwegen verder verbreed, wegbezuinigde agenten als animal-cops toch ingepland, hypothekrenteaftrek behouden.

Juist een minderheidsregering zou respect moeten hebben voor andere minderheden; natuur is zo'n minderheid. Aan de andere kant zal de natuursector in brede zin het anders moeten gaan aanpakken. Nieuwe, meer maatschappelijke doelen, betere samenwerking met de partijen in het veld, meer draagvlak bij de burgers, en een betere politieke lobby.

Politiek handwerk

Onwennigheid om in machtstermen te denken blijkt nu de zwakte in natuurbeheerland. Wel verketteren we elkaar in een soort paniekvoetbal. Koren op de molen van de bezuinigende regering, die na het gooien van de knuppel in het hoenderhok direct alleen nog maar kakelende kippen hoorde, en zag dat het goed was. Verdeel- en heerspolitiek van het zuiverste water. De Italiaanse raadsheer Niccolò Machiavelli (circa 1500) zou trots geweest zijn. Hij was het overigens ook die stelde dat er drie wegen zijn voor de nieuwe machthebber om in het veroverde gebied aan de macht te blijven: totale verwoesting, er zelf gaan wonen of er flink belasting heffen. En moet je dan als heerser geliefd of gevreesd zijn? Dat laatste is beter, wist hij: de liefde is gekocht met geld, en opzegbaar door de burger, maar vrees: dat berust op een zekere angst voor straf, en die verdwijnt nooit.

Zo'n ludieke actie als Hart voor de natuur zet geen zoden aan de dijk. Niemand uit de regeringsfracties brandde er zijn vingers aan. De sector heeft deze slag dus eigenlijk al verloren. Van de regering, en ook bij het parlement. Als je ziet hoe moeilijk het is parlementariërs [in dit geval van de Eerste Kamer, hoorzitting 14 maart 2011] van het belang van natuur te overtuigen, daargelaten welke natuursoort het betreft, weet nu dat politiek-inhoudelijk een punt scoren niet mogelijk is. Natuur is gewoon té onbelangrijk.

Nu is de urgentie aantonen ook lastig, want natuur betekent voor alle mensen wat anders. Een weiland met een koe of een haas, een prachtige tuin met alleen maar exoten, de Waddenzee, een slingerend bospad, obscure torren in hun laatste biotoopje, een bloeiende meidoornhaag, de Loonse en Drunense duinen op zondag rond koffietijd, een ontoegankelijk moeras, groepen overtrekkende ganzen, een zingende merel, de geur van dennenbos bij de schaapskooi.

En als dan de discussie wordt gevoerd aan de hand van dit soort voorbeelden ontstaat direct een heel verwarrend beeld. Uitleggen hoe het dan wél zit, werkt in het huidige discussieklimatec averechts, waarbij kennis en nuances a priori verdacht zijn. Kennis heeft geen gezag meer, daadkracht wel. Toch is die diverse natuurbetekenis voor mensen wellicht een sleutel tot een oplossing.

Nederlandse natuur

De Nederlandse natuur is, hoewel vaak relatief klein van omvang, wel van bijzondere betekenis, en soortenrijk. In Europees verband is daar oog voor. Niet alleen deze betekenis, zeg maar de intrinsieke waarde, speelt voor ons beheerders een rol in het maken van keuzes. Ook het nut dat wij er als samenleving van hebben is van groot belang. Bezoekers, onze menselijke klanten, reageren daarop door een deel van hun inkomen op te offeren aan natuur, deels via de fiscus, deels via contributies en giften, of door op "groene" partijen te stemmen. Of een deel van hun vrije tijd er aan te besteden, door hun inzet als vrijwilliger. Overigens zouden die "groene" partijen wel veel krachtiger moeten opereren. Lipendienst bewijzen is echt onvoldoende.

Om dat draagvlak te behouden is de afgelopen 10-15 jaar een aardig wat gecommuniceerd. Ook zijn vele vrijwilligers actief. De valkuil hier is dat die positieve berichtgeving stimuleert, maar tegelijkertijd knelpunten zo onbesproken blijven. Naar buiten toe is daardoor, ook bij politici, het beeld ontstaan dat het allemaal wel aardig gaat. "Jullie hebben toch je EHS en Natura2000 gebieden gekregen" is het argument, en zure regen bestaat niet meer, dus het kan wel een onse minder. Juist de nuance communiceren -dat sommige zaken goed gaan, maar andere perse niet- is niet gebeurd.

Maar goed, waar zit nu de oplossing? Dat is wat ons, technici, beleidsmakers, docenten en ingenieurs van de natuur in Nederland, vanzelfsprekend moet bezighouden.

Sterke bezuinigingen dwingen om op korte termijn operationele keuzes

te maken. De kaasschaafmethode, of pappen en nathouden is niet geschikt. Het speelveld is nu veranderd, lees sterk verkleind; regels zijn aangepast. De keuzes zijn dilemma's geworden: natuurterrein afstoten, mensen ontslaan, aannemers opzeggen of allemaal een beetje? Het gaat pijn doen, dat is zeker.

Maar kan de markt, de particuliere grondbezitter, dan geen oplossing bieden? Tja, ook zij erkennen dat natuurbeheer verliesgevend is, en dat alleen met hulp van fiscale middelen, de huidige beheerssubsidies én samenvoeging met winstgevende activiteiten tot een duurzaam economisch rendabel geheel gekomen kan worden. Hier valt dus ook geen echte oplossing te verwachten.

Gebrek aan wederzijds respect, tussen bos- en natuurbeheerders onderling, en met de ons omringende boeren, leidden niet tot maatschappelijk aanvaardbare oplossingen, maar tot gehakketak. En in ruimtelijk opzicht zie je hetzelfde. In plaats van vervlechting en een regionale, landschapsecologische benadering zie je nog steeds ontvlechting en blijvende versnippering. Dit maakt in de politieke beleidsdiscussie een potsierlijke indruk en leidt tot conclusies als: "laat ze het eerst maar een keer eens worden, dan praten we wel verder".

Eens worden op lokaal niveau kan: uitruil van het laatste hooilandje in een landbouwgebied, en het uitplaatsen van een boer naar een intensief landbouwgebied moet gewoon gebeuren. Simpele technische oplossingen, die we al hebben. Jarenlang onderzoek naar problematische aspecten van bestaande natuur in een intensief gebruikt land heeft ons een schat aan kennis opgeleverd. Het OBN programma is buitengewoon waardevol en biedt genoeg mogelijkheden tot herstel, ook op landschapsschaal. Laten we niet vergeten dat in onze oude natuur, zeg maar het cultuurlandschap, de afgelopen jaren vele soorten zijn verdwenen of gedecimeerd, zoals korhoenders, parelmoervlinders, paapjes, hagedissen, knoflookpadden, veldleeuweriken; een proces dat nog steeds doorgaat. Specialisten verdwijnen, waar algemene soorten verschijnen. Zowel in als buiten natuurterreinen, overigens!

Oplossingen

Belangrijk is dus in de eerste plaats samenwerken en onderhandelen met schijnbare "tegenstanders" in het landelijk gebied. Calculeer in dat je daar verliezen zult leiden. Beheer samen met groene boeren, maar maak ook duidelijk dat bos- en natuurbeheer een vak is en géén hobby. Ont-

wikkel nieuwe natuurdoelen en groene diensten, niet alleen gebaseerd op ecologische modellen, hoe goed die ook zijn, maar ook op gebruik door mensen in een dichtbevolkt land. Werk samen en ondersteun dat met een daadkrachtige lobby in het Haagse en Brusselse. Opschudden, die kussens!

De tweede oplossing is opnieuw, goed open en eerlijk onze klanten tegemoet treden. Burgers, die allen een zó verschillend beeld hebben van de natuur, en niet altijd een puur ecologisch beeld, serieus nemen. Laat hen deelnemen aan onze dilemma's aangaande inrichting en beheer. Stop futiele discussies in het kader van de Flora en faunawet [maar stap in essentiële gevallen!] en voer een inhoudelijk debat en overtuig met doelen, niet met juridica. Wees inspirerend, maar reëel, en geef die beleving een plek.

Het zijn lange termijn oplossingen, en nog niet even concreet, toegegeven. De natuur zelf heeft er geen weet van, en viert gewoon dit voorjaar, hoe gebrekkig hier een daar dan ook. Er moet dus zeker beheerd worden. Als wij, beheerders, het niet doen doet niemand het. Die verplichting, misschien zelfs wel een morele verplichting, ligt echt bij ons.

Er zijn wat zwaluwtjes: de terreinbeherende organisaties, samen met de boeren en nog wat organisaties, zitten weer aan de tafel bij staatssecretaris Bleker, terreinbeherende organisaties vernieuwen zich, er is een Burgerinitiatief richting de regionale politiek. De Hema heeft tegenwoordig een kinderassortiment met natuurbelevingsproducten. Of dit alles voldoende is voor een mooie natuurlijke zomer valt echter te betwijfelen.

Als er minder te besteden is zal er kwaliteitsverlies optreden. Aannemers worden bedankt, onderhoud wordt uitgesteld, projecten gaan de ijskast in, excursies worden afgelast, vacatures worden niet vervuld. Misschien worden er mensen ontslagen. Dat is bizar en frustrerend. Toch is werken aan hernieuwd draagvlak onder onze bevolking de enige route naar een goede, duurzame positie voor de Nederlandse natuur. En wellicht werkt het rode potlood tegen die tijd ook een beetje mee.<

redactie@vakbladnbl.nl